

SVENSKA TILLSTÅNDSGIVNA PROJEKT

KOMMENTARER

PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE
KRAFTSAMLING FÖR FRAMTIDENS ENERGI, SOU 2017:2

Svenska tillståndsgivna projekt

2017-02-24

Innehåll

Nätverket Svenska Tillståndsgivna Projekt (STP)	2
Inledning	3
Avsnitt 3. Det svenska energisystemet	4
<i>TILLGÄNGLIGHET</i>	4
<i>PÅSTÅENDET ATT VINDKRAFT INTE TILLFÖR MEKANISK SVÅNGMASSA</i>	5
Avsnitt 4. Gällande regelverk och styrmedel	5
<i>POLITISKA BESLUT HAR BANAT VÄGEN FÖR STP MEN FÖRTROENDET VACKLAR</i>	5
Avsnitt 5. Sveriges framtida energianvändning	6
<i>AVSNITT 5.2.4 SLUTSATSER OM ELPRODUKTION, SYSTEMTJÄNSTER – BETYDANDE OSÄKERHET</i>	6
<i>Avsnitt 5.3.1 Effektiva tillståndprocesser</i>	7
<i>Avsnitt 5.4.3 Bristrisk och leveranssäkerhet</i>	7
<i>PRODUKTIONSKOSTNADERNA SJUNKER MED TEKNIKUTVECKLING OCH ÄNDRADE AVKASTNINGSKRAV</i>	8
Avsnitt 6. Utmaningar och möjligheter	8
<i>ÖKAD/ANNORLUNDA ELANVÄNDNING</i>	8
6.1.1 Marknadsintroduktion	9
<i>RIMLIG AVKASTNING PÅ KAPITAL</i>	9
<i>HAVSBASERAD VIND</i>	9
<i>STOR MILJÖPÅVERKAN</i>	10
Avsnitt 7. Energikommissionens förslag och bedömningar	10
<i>FORSKNING & UTVECKLING – SVENSKA TILLSTÅNDSGIVNA PROJEKT</i>	10
<i>DEMONSTRATIONS/PILOTPROJEKT</i>	11
<i>TEKNIKUTVECKLING ÄR BETYDELSEFULLT</i>	11
<i>ENERGIMYNDIGHETENS SLOPANDE AV ANSLUTNINGSAVGIFT</i>	11

Remissvar på Energikommisionens betänkande Kraftsamling för framtidens energi, 2017:2

Nätverket Svenska Tillståndsgivna Projekt (STP)

Nätverket Svenska Tillståndsgivna Projekt (STP) har läst Energikommisionens betänkande och analyserat konsekvenserna för havsbaserad vindkraft i svenska farvatten.

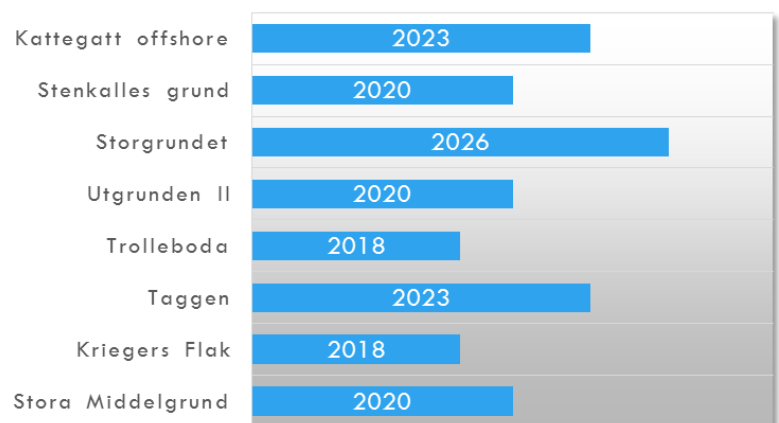
STP är en organisation som företräder de svenska tillståndsgivna havsbaserade vindkraftsprojekten. I Sverige finns idag åtta tillståndsgivna projekt, de har en sammanlagd kapacitet av nära 3 000 MW och en potentiell årlig produktion av mer än 10 TWh.

Projekt	Utvecklare	Effekt	Produktion
Stora Middelgrund	Universal Wind	800 MW	3 200 GWh
Kriegers flak	Vattenfall	640 MW	2 560 GWh
Taggen	Vattenfall/Wallenstam	415 MW	1 660 GWh
Trolleboda	Vattenfall	150 MW	600 GWh
Utgrunden II	Marcon	90 MW	360 GWh
Storgrundet	wpd	350 MW	1 400 GWh
Stenkalles grund	Rewind Energy	90 MW	360 GWh
Kattegatt offshore	Favonius	282 MW	672 GWh

Grunden till att privata företag har investerat hundratals miljoner för att få fram tillståndsgivna projekt, har varit en politiskt uttalad vilja som funnits i ett tidigare skede i Sverige.

Svenska farvatten och Östersjön har i flertalet utredningar pekats ut avseende de tekniska fördelar och den potential för innanhavs-baserad vindkraft som finns i detta område. Svenska Tillståndsgivna Projekt noterar att Energikommisionen i sitt betänkande inte tar någon hänsyn till dessa nu tillståndsgivna projekt, som kan användas för att minska tekniska osäkerheter, anpassa lösningar etc. för att reducera framtida kostnader.

De existerande tillstånden börjar förfalla med start under perioden 2018-2023 (se figuren till höger). Skulle detta ske finns inte förutsättningar för att utveckla en stor del av potentialen och det blir svårt att få till stånd de erfarenheter som krävs för en utbyggnad i perspektivet 2025-2035. Sverige begränsar därmed sina egna möjligheter!

Inledning

Våra kommentarer som återfinns nedan ansluter i huvudsak till betänkandets rubriker men vi har även tillåtit oss att utveckla vissa tankegångar.

Betänkandet innehåller i princip två delar, en nulägesbeskrivning och en beskrivning av en framtida situation. På många sätt diskuteras och sammanställs de möjligheter och utmaningar som Sveriges framtida energianvändning står inför. Vissa slutsatser i betänkandet är att vi i dagsläget inte behöver justera vår marknadsdesign på några avgörande punkter, och att vi har tid att utveckla våra lösningar. Basen för att möjliggöra en framtida elproduktion som till 100 % består av förnybar energi går via en fortsättning av elcertifikatsystemet.

I betänkandet lyfts i flertalet delar behovet av få tillstånd investeringar, skapa långsiktiga förutsättningar och gynnsamma investeringsförhållanden osv. Det är i dessa delar vi också finner de största bristerna med betänkandet.

Under ett flertal år har det varit tydligt att certifikatsystemet dras med brister. Överskott av certifikat, risk att teknikutveckling begränsas och framtida osäkerheter kring hur marknaden kommer att utvecklas har givit en situation med stora avskrivningar för investerare, korta tidshorisonter och nu en certifikatkollaps där i princip inga investeringar är lönsamma.

Havsbaserad vindkraft lyfts fram i betänkandet som en framtida resurs och den är utan tvivel det energislag som i störst omfattning och som till idag lägsta kostnad kan byggas i elområde 3 och 4. Havsbaserad vindkraft har i flera studier visat sig kunna bidra till ett effektivare elsystem med mindre variationer och mindre behov av nätutbyggnad. I betänkandet ingår tyvärr inte en analys kring vad som krävs för att nå gynnsamma investeringsvillkor i Sverige eller vad som krävs för att marknadsintroducera ny storskalig teknik i systemet.

Diskussionen om marknadsdesign har mera handlat om teknikaliteter istället för exempelvis vilka krav som investerare måste uppfylla. En introduktion av havsbaserad vindkraft handlar dels om riskminimering för att minimera finansiella kostnader, dels om anpassning till de gynnsamma förutsättningar som råder i svenska farvatten.

Tidpunkten för en marknadsintroduktion är *nu* och inte sen, enligt STP, eftersom tillstånden som idag finns, och som motsvarar en produktionskapacitet på drygt 9 TWh, löper ut. Timingen är också *nu* för att den havsplanering och den nätutbyggnadsplanering som påbörjat ska få något att planera för. I ett senare läge finns inte förutsättningar för företag att utveckla projekt fram till investeringsbeslut (vilket kan kosta 100 MSEK) om inte staten tar den rollen. Även om staten tar utvecklingskostnaden, till skillnad mot andra kraftslag, så kommer det att ta minst 10 år att få projekten på plats och då har Sverige även missat chansen att bygga upp en industri och förutsättningar för att konkurrera på en marknad som nu påbörjats i Östersjön.

I följande avsnitt har vi under respektive avsnitt refererat till betänkandes kapitel och berört detta närmare. Inledningsvis sammanfattas några konklusioner.

Konklusioner för havsbaserad vindkraft i Sverige:

- Betänkandet pekar på ett behov av nya produktionsanläggningar men det beskrivs inte vilka steg som behöver tas för att en investerare ska vilja starta projekt i Sverige 2035 (detta gäller oavsett energislag). Med de tillståndsgivna havsbaserade vindkraftprojekten ges goda förutsättningar för en kommande elproduktion på marknadsmässiga villkor:
 - Kostnadsreduceringar kommer som följd av prisreduceringar på teknik och teknologisk utveckling, men även minskade finansiella kostnader på grund av långsiktigt politisk stabilitet.
 - Kostnaderna för havsbaserad vindkraft har gått ner; i betänkandet nämner man dock inte att detta har skett utomlands, med de lokala förhållande som råder där. Med en anpassning till svenska förhållanden bör kostnaderna bli än lägre – men detta kräver att det genomförs något projekt.
- De tillståndsgivna projekten är en för svenska samhället unik resurs men som riskerar att avvecklas p.g.a. politisk otydlighet, de är dessutom bron mellan nutid och det som kommer framöver.
- De tillståndsgivna projekten bidrar med lokala arbetstillfällen, utveckling av svenska företag samt kommersialisering av svensk forskning och innovation.
- De tillståndsgivna projekten bidrar till att förbereda systemet för den önskade flexibiliteten och leverans av systemtjänster som beskrivs i Energikommisionens rapport.
- De tillståndsgivna projekten är inte i konflikt med totalförsvarets eller andra intressen;
 - de är prövade och godkända av domstol, regering och försvarsmakt.
- Om man väljer ett "vänta och se"-förhållningssätt kommer ingen ny havsbaserad vindkraft att installeras i Sverige.
- Om inte de tillståndsgivna projekten ges förutsättningar att realiseras med en svensk anpassning, så kommer en stor del av utvecklingskostnaderna för en framtida utbyggnad av havsbaserad vindkraft, få bekostas av staten – ingen investerar i otydlighet.
- STP föreslår att under ett utvecklingskede ska havsbaserad produktion separeras från landbaserad, och att staten i en första omgång handlar upp 3–4 TWh havsbaserad el för att aktivt ge förutsättningar för gynnsamma investeringsförhållande som betänkandet ser som nödvändiga. Detta leder till en förutsättning för att havsbaserad vindkraft sedan ska utvecklas inom systemet med elcertifikat.

Avsnitt 3. Det svenska energisystemet

TILLGÄNGLIGHET

I betänkandet anges felaktigt att tillgänglighet är likvärdigt med faktisk produktion (sidan 106), Tillgängligheten för en vindkraftsanläggning avser hur stor del av tiden som den kan producera elektricitet (då den inte är avstängd av olika anledningar). Denna tillgänglighet är idag omkring 98 procent för vindkraftverk till havs i svenska farvatten. De tillståndsgivna projekten bidrar till en systemmässigt bättre mer utjämnad produktion till följd den geografiska spridningen av dessa projekt.

PÅSTÅENDET ATT VINDKRAFT INTE TILLFÖR MEKANISK SVÄNGMASSA

I betänkandet konstateras att vindkraft inte tillför svängmassa (sidan 124) men senare att möjligheten att tillföra syntetisk svängmassa finns (sidan 126).

Möjligheten att leverera systemtjänsten finns i dagens vindkraftverk men den efterfrågas inte. STP menar att det är en brist att inte detta diskuteras utförligare i betänkande, dvs. vilka åtgärder krävs för att få den önskade utvecklingen och hur omfattande bör kravet vara (omfatta alla turbiner eller bara vissa). Enligt STP:s mening så kan havsbaserad vindkraft tillföra systemtjänster som dessa på ett mer omfattande sätt än vad vindkraft på land kan göra pga. storleksskillnaderna. Vindkraftverk på land har idag en storlek på upp till 6 MW och turbiner i storleksordningen 130–140 m. Till havs är storleken 8 MW och turbindiametrar på mer än 160 m. Inom några år har enheterna en effekt på mellan 11 MW och 12 MW samt roterande turbiner på uppemot 200 m i diameter. Därtill kommer att de havsbaserade vindkraftparkerna generellt är större än landbaserade, i synnerhet i södra Sverige.

För att aktivera den stora resurs som vindkraft till havs utgör måste dock tydliga krav ställas vid upphandlingen av vindkraftverken så att hänsyn kan tas till detta vid projektering och planering.

Avsnitt 4. Gällande regelverk och styrmedel

POLITISKA BESLUT HAR BANAT VÄGEN FÖR STP MEN FÖRTROENDET VACKLAR

Grunden för utvecklingen av havsbaserad vind i Sverige har varit den politiskt uttalade viljan att utveckla havsbaserad vindkraft. Det startade med världens första havsbaserade vindkraftverk år 1989 (Svante utanför Blekinges kust). Utvecklingen tog fart kring millenniumskiftet med Bockstigen år 1998 och Utgrunden samt Yttre Stengrund år 2000 och 2001. Förutsättningarna var då introduktionsstöd och miljöbonus. År 2003 infördes ett teknikneutralt certifikatsystem som bromsade utvecklingen till havs till förmån för mera utvecklade och ”kommersiell teknik” på land. Att inte parallellt stimulera till marknadsintroduktion av ny teknik var den **första** stora motgången.

År 2008 byggdes Lillgrund med pilotstöd från Energimyndigheten. Tyvärr så värderade man inte marknadsförutsättningarna och vad som krävs för att en produkt ska bli kommersiellt gångbar. Det innebar då att de projekt som utvecklades parallellt med Lillgrund fick läggas tillbaka på skrivbordet efter flera års utvecklingsarbete. Det var den **andra** stora motgången och en av de faktorer som då gjorde att större kraftföretag minskade sina aktiviteter i Sverige.

Intresset för havsbaserad vindkraft hade dock ökat internationellt och i Sverige har vi förutsättningar. År 2009 började man från politiskt håll lyfta fram havsbaserad vindkraft och dess möjligheter att bidra i stor skala. Någon samverkan mellan dessa politiska uttalanden och tillståndprocesser har däremot inte funnits. För projekten innebar detta långsamma tillståndprocesser vilket försköt tidskedjan för alla dåvarande projekt. Samtidigt som marknaden på land eskalerade. Denna tidsutdräkt har snedvridit förutsättningarna, ökat klyftan mellan utvecklingen på land och till havs och därmed möjligheterna för att utveckla de tillståndsgivna projekten till byggprojekt inom certifikatsystemet. År 2013 hade förtroendet för certifikatsystemet växt och systemet föreföll verka såsom det var tänkt dvs. ge bedömningsbara och stabila intäkter. Internationellt hade utvecklingen

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

tagit fart och med den erfarenheten i ryggen byggde E.ON Kårehamnsprojektet utanför Öland. Efter det så vet vi alla vad som hänt på certifikatmarknaden och den kollaps som just nu sker i kölvattnet av bristande åtgärder och politiska initiativ. Detta är den **tredje** stora motgången som svenska tillståndsgivna projekt i svenska farvatten ställts inför.

Nu när kostnaden för havsbaserad vindkraft i svenska farvatten har möjlighet att nå kostnadsnivåer som tidigare bara bra projekt på land kunnat uppvisa styr man mot en riktning där

- framtida intäktsnivåer inte går att bedöma,
- en uttalad tro att projekt bara kan förlängas,
- ett hopp om att gamla och nya projektörer skall investera upp till 100 MSEK per projekt i projektutveckling när allt tyder på att de redan gjorda investeringarna måste avskrivas,
- förslag på certifikatvolymerna som inte anpassas i systemet i förhållande till marknadsintroduktionsbehovet.

På sidan 15 i betänkandet anges att gynnsamma investeringsförhållande är nödvändiga. En tydlig brist i Energikommisionens betänkande är dock avsaknaden av en beskrivning av de förutsättningar som gör investeringar lönsamma samt en analys av hur dessa förutsättningar ska nås.

STP konstaterar att det är nödvändigt att adressera dessa frågeställningar för att skapa marknadsförutsättningar, annars kommer inget ske. Ingen investerar kapital i dessa volymer utan möjlighet till riskbedömning!

En tydlig slutsats som STP drar är att inga företag kan basera sina beslut på dagens förutsättningar eller med det underlag som kommissionen presenterat, utan det behövs mer konkreta och tydliga inriktningsbeslut. Förtroendet hos internationella investerare för Sverige som politiskt stabilt land att investera i börjar vackla vilket är allvarligt. Situationen kommer både att påverka tillgången på och kostnaden för kapital.

Det kapital som STP, och dess investerare, förlorar om inte en marknadsintroduktion genomförs, kommer bolagen bakom varje enskilt projekt att få bära. Det är en situation som inte kommer upprepas varför det som sägs i betänkandet avseende att marknadens parter skall lösa framtiden situation, inte är realistiskt.

Avsnitt 5. Sveriges framtida energianvändning

AVSNITT 5.2.4 SLUTSATSER OM ELPRODUKTION, SYSTEMTJÄNSTER – BETYDANDE OSÄKERHET

I betänkandet anges behovet av systemtjänster och att resurserna bakom de lösningar som måste till blir osäkrare när produktionen blir mera variabel. Tyvärr saknas en analys och diskussion i betänkandet kring hur ”väderberoende” kraftslag kan bidra till och på olika sätt utformas så att behovet av systemtjänster minimeras.

Geografisk styrning av resurser samt främjande av vindkraftverk med hög utnyttningstid är i det sammanhanget två viktiga parametrar. Varav det första betyder att storskalig havsbaserad vindkraftsproduktion i södra Sverige kan ge betydande bidrag i form av kapacitet, minskad volatilitet och synestetisk svängmassa.

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

STP menar att de tillståndsgivna projekten kan bidra till att undvika systemkollaps, genom att underlätta och ge mera tid till planering och förberedelser för olika flexibla lösningar. STP erbjuder detta i närtid, omkring 2020.

Om man väntar ännu längre kommer det bli tidsnöd för åtgärder, en ökad risk för produktionsunderskott och ett ökat behov av att säkerställa möjliga systemtjänster i en situation där ytterligare kärnkraftverk stängs i mitten av 2020-talet. Dagens marknadssituation bidrar inte till att utveckla nya systemtjänster eller långsiktig projektutveckling.

Avsnitt 5.3.1 Effektiva tillståndsprocesser

I avsnitt 5.3.1 lyfter rapporten fram behovet av att effektiva tillståndsprocesserna (sidan 213). Det konstateras i avsnittet *”Att få tillstånd för nya kraftledningar tar i många fall längre tid än utbyggnad av exempelvis vindkraft.”* STP kan konstatera att ledderna för havsbaserade vindkraftprojekt och utbyggnaden av nät passar väl ihop. Havsbaserad vindkraft borde därför vara en naturlig måltavla för utveckling och samverkan kring t.ex. systemtjänster. Energikommisionens förslag både att slopa anslutningsavgifterna för havsbaserad vindkraft och möjligheter för Energimarknadsinspektionen att pröva nya lösningar (sidan 297) bedömer STP vara möjliga att kombinera med redan tillståndsgivna projekt för att skapa bättre förståelse för hur nätutbyggnad och produktion kan koordineras samt minska överföringsbehovet från norr till söder och därmed ge bättre planerings förutsättningar för kommande nätförstärkningar.

Avsnitt 5.4.3 Bristrisk och leveranssäkerhet

I betänkandet har man angivit att För södra Sverige föreligger en ökad bristrisk inom närtid (se sidan 239). Det noteras också att möjliga prissignaler gör det svårt att säkerställa att nödvändig produktionskapacitet kan skapas för tillfällen med lägre produktion från t.ex. vindkraft. Tyvärr beaktas inte tillståndsproblematiken och möjligheterna med en geografisk spridning av produktionsresurserna som ett sätt att öka leveranssäkerheten i analyserna.

Generellt så finns idag inga styrmedel som ger nätföretag på alla nivåer möjlighet att bedöma vilka projekt som kommer respektive som inte kommer att byggas. På systemnivå leder detta till problem då det blir omöjligt att avgöra vilken nätutbyggnad/förstärkning som måste göras när man inte vet var produktionen kommer att ske. Det framkommer inte hellre i rapporten att vilka prissignaler som än skickas så påverkar inte det den tidsåtgång som den demokratiska processen för att få tillstånd tar. STP bedömer att Energikommisionen underskattar det problemet.

Plats och tillståndsmässigt är det också svårare att bygga projekt i snitt 3 och 4 på land där produktion kan behövas. STP konstaterar att många av de tillståndsgivna havsbaserade projekten dock ligger i södra Sverige och de kan genomföras omgående. De ger därmed en möjlighet att kompensera för den befarade bristrisken och minska behov av nätförstärkningar och reservkraft för att säkerställa leveranssäkerhet.

Denna möjlighet finns nu men kommer succesivt att minska allt eftersom projekttillstånden upphör

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

PRODUKTIONSKOSTNADERNA SJUNKER MED TEKNIKUTVECKLING OCH ÄNDRADE AVKASTNINGSKRAV

Betänkandet konstaterar att elkostnaden är ungefär detsamma för nybyggd vattenkraft, landbaserad vindkraft och kärnkraft (46–54 öre per kWh), för havsbaserad vindkraft anges kostnaden till 75 öre per kWh (sidan 111–112, se även sidan 200).

STP vill poängtera att kostnaden för havsbaserad vindkraft har reducerats betydligt de senaste två åren och är snarare omkring 47-48 öre per kWh (de senaste auktioner i till exempel Danmark visar detta). Denna kostnadsutveckling har skett i Nordsjön. Vi konstaterar att förhållandena i Östersjön och andra svenska farvatten är betydligt mer gynnsamma än i Nordsjön och en utveckling av vindkraften i dessa områden skulle leda till ytterligare kostnadsreduktion. Dock förutsätter detta att några projekt byggs.

Allt eftersom en teknik utvecklas och riskerna sjunker så minskar projektens avkastningskrav. I Sverige finns idag inga förutsättningar för investeringar i havsbaserad vindkraft, p.g.a. politisk och marknadsmässig instabilitet. En ökad stabilitet i dessa avseenden, leder till lägre avkastningskrav och lägre kostnad för konsumenterna. Likaså leder teknikutveckling med ökad kunskap om förhållandena i svenska farvatten till en minskad risk, och därmed lägre avkastningskrav.

De tillståndsgivna projekten kan aktivt bidra till att stärka investerarens och projektutvecklarens förtroende för Sverige. En marknadsintroduktion är nödvändig om Sverige menar allvar med att nå sina mål att vara ett samhälle baserat på förnybar energi i teknikens framkant.

Avsnitt 6. Utmaningar och möjligheter

ÖKAD/ANNORLUNDA ELANVÄNDNING

I betänkandet anges att flera faktorer pekar på en framtida ökad elanvändning (sidan 14), bl.a. till följd av:

- Ökad befolkningsmängd,
- Ökad mängd elapparater,
- Elfordon,
- Nedläggning av kärnkraft,
- Behov av nya produktionsanläggningar.

Betänkandet har tydliggjort att Sverige står inför ett behov av nya produktionsanläggningar. Det föreslås att elcertifikatsystemet ska utökas med 18 TWh och förlängas till 2030 (sidan 273).

STP menar att det är av yttersta vikt att det finns en detaljerad plan för hur ett framtida ökat energibehov ska mötas, en sådan plan saknas i betänkandet. Vi får en känsla av att man menar att "marknaden kommer att sköta detta", men marknaden kommer inte att rädda situationen om det inte finns några incitament för dem. Att enbart försöka lösa det kortsiktigt med nya certifikat riskerar hela överenskommelsen om man inte skyndsamt skapar förutsättningar som möjliggör realiserandet av föreslagna 18 TWh. Likaså bidrar inte 18 TWh i certifikatproduktion att projektägare och investerare ges de marginaler som krävs för att pröva nya lösningar t.ex. syntetisk svängmassa.

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

Därmed måste systemet kompletteras med andra lösningar som kan uppfylla marknadens krav på avkastning, krav och åtgärder som tyvärr inte diskuteras i betänkandet.

6.1.1 Marknadsintroduktion

Betänkandet lyfter förtjänstfullt fram många aspekter som måste lösas för att lyckas med en omställning till 100 % förnybar elproduktion. Tyvärr är man inte konkret. Oavsett om ny teknik ska införas eller om nya lösningar ska provas så har det föreslagna certifikatsystemet brister avseende stimulans och införande av allt som är nytt och inte "mainstream".

De svenska tillståndgivna vindkraftprojekten till havs erbjuder nya möjligheter att lösa framtida problem och kan aktivt bidra till billig och effektiv elproduktion samt arbetstillfällen på den marknad som nu håller på att formas i Östersjön. Avsaknaden av behovet av marknadsintroduktionen av ny teknik/lösningar bidrar därför till att försvåra möjligheterna att erhålla systemstabilitet oavsett hur marknaden utvecklas.

RIMLIG AVKASTNING PÅ KAPITAL

Betänkandet anger att svensk industri ska ha konkurrenskraftigt elpris och marknadens aktörer skall ha rimlig avkastning på sitt kapital (sidan 16, 261 och 266).

STP kan konstatera att en rimlig avkastning på kapital är en förutsättning för investeringar i produktionsanläggningar. Sveriges förutsättningar att finansiera projekt med certifikatmarknaden som grund är idag i det närmaste omöjlig. Vi kan från andra länder konstatera att havsbaserad vindkraft byggs till kostnadsnivåer som motsvarar bra projekt på land i Sverige. Dessa projekt är möjliga att bygga för att de finansiella riskerna kan minimeras och att därmed kapital med låga avkastningskrav kan attraheras. Osäkerheterna på den svenska marknaden kring hur ny teknik ska marknadsintroduceras och hur marknadspriset för elproduktionen ska säkerställas på lång sikt höjer projektens riskpåslag och gör finansiering omöjlig. Finansiella aktörer uppskattar inte att det inte fattas några beslut och detta ger Sverige en lägre rating. Vår bedömning är att den politiska trovärdigheten avseende ny teknik och i synnerhet havsbaserad vindkraft med utgångspunkt i betänkandet och avslaget av Blekinge Offshores ansökan är minimal.

Betänkandet anger ingen som helst plan för hur avkastning ska kunna erhållas eller hur marknadens långsiktiga utmaningar ska mötas, man utgår helt från att marknadens aktörer skall lösa detta framöver. Det är inte realistiskt att anta att någon aktör framöver kommer lösa detta utan någon form av incitament tillsammans med politisk långsiktig trovärdighet och tydlighet. Det politiska uppdraget blir följaktligen att omgående återskapa förtroende, detta kan utan dröjsmål verkställas via marknadsintroduktionen.

HAVSBASERAD VIND

Betänkandet anger att havsbaserad vind är en resurs man vill tillvarata och att det skall man göra genom att avlägsna anslutningsavgiften (sidan 282).

STP menar att denna ansats är bra och vi bedömer den som realistisk under förutsättning att en intäktsnivå omkring 50 öre/kWh kan uppnås med låg risk. Det är en förutsättning för att kapital med

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

låga krav på förräntning t.ex. pensionsfonder ska finna den svenska marknaden attraktiv. Risken att teknikutvecklingen gör tidiga projekt olönsamma vilket kort beskrivits innan påverkar investeringskalkylen mera än några som helst potentiella tekniska kostnadseffektiviseringar.

Dock krävs det att projekt realiserar för att det skall bli någon realism kring att sådant ställningstagande om att avlägsna anslutningsavgifterna, dvs. det måste finnas en vindkraftanläggning för en kabel att ansluta till, annars blir detta ett slag i luften.

Idag finns en stor möjlighet, bättre än i alla våra grannländer, att få något att ansluta till dvs. ett tillvaratagande av möjligheterna som redan tillståndsgivna projekten tillför. En marknadsintroduktion ger den nödvändiga planeringsmöjlighet som även Svk måste få i sammanhanget.

Det krävs en aktiv handling i nutid för att balansera den ökade risken i ett övergångsskede. En risk som kan beskrivas som finansiell, teknisk och processrelaterad (ansökningar/tillstånd).

STOR MILJÖPÅVERKAN

I betänkandet anges att elproduktion medför olika former av miljöpåverkan (sidan 261) men att det är viktigt att Sverige har ett robust elsystem med en låg miljöpåverkan (sidan 270). För vindkraft konstateras att vid rätt placering är den samlade miljöpåverkan liten (sidan 103, se även sidan 284).

STP konstaterar att för havsbaserad vindkraft är, vid rätt placering, påverkan till och med mindre än för landbaserad. De redan tillståndsgivna projekten har av mark- och miljödomstolen (respektive regeringen) bedömts vara samhällsekonomiskt lönsamma med en god produktion till en begränsad miljöpåverkan. Att inte tillvarata dessa projekt vore ett resurs-slöseri och medför en kunskapsförlust. En fokuserad marknadsintroduktion skulle ge en bred kunskap som kan implementeras i framtidens tillståndprocesser. Genom sin geografiska spridning, kommer projektet ge en bild över flertalet energiområden (område 3 och 4).

Om ingen realisering sker av de tillståndsgivna offshore-projekten så tappar man den erfarenhet och kunskap som upparbetats, vilket innebär att en för Sverige värdefull forskning och forsknings/innovationsmöjlighet kommer att gå förlorad.

Betänkandet redogör inte för hur man ska hantera miljöpåverkan vid en utbyggnad av produktionsanläggningar. En marknadsintroduktion av redan tillståndsgivna projekt kan ge en väl genomarbetad grund för och politisk trovärdighet för en långsiktig och kostnadseffektiv utveckling av svensk elproduktion.

Avsnitt 7. Energikommissionens förslag och bedömningar

FORSKNING & UTVECKLING – SVENSKA TILLSTÅNDSGIVNA PROJEKT

Betänkandet anger att energiforskningen spelar en avgörande roll i att utveckla teknik och tjänster som kan kommersialiseras genom svenskt näringsliv och därmed bidra till hållbar tillväxt och energisystemets omställning och utveckling såväl i Sverige som på andra marknader. Ett mål för forskningen är att kommersialisera förnybara källor, såsom havsbaserad vind (sidan 141, sidan 256,

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

sidan 301). Man pekar även på att det svenska näringslivet har stora möjligheter att utveckla och tillhandahålla dessa varor och tjänster på en global marknad.

STP delar uppfattningen om energiforskningens stora betydelse för kommersialisering av den förnyelsebara industrin. De omfattande forsknings- och utbildningsresurser som har lagts och läggs i Sverige förutsätter att det finns avnämare av kunskap och kompetens för att vara relevant. Ett "senare" perspektiv kommer inte att bidra till utveckling och kommersialisering av idéer.

Vi konstaterar att det i Sverige finns betydande kompetens inom havsbaserad vindkraft, inte minst genom de tillståndsgivna projekten och att dessa projekt kan bidra till kommersialiseringen och utvecklingen av svensk industri. Via en marknadsintroduktion ges svenskt näringsliv och forskning en möjlighet att mötas per omgående.

DEMONSTRATIONS/PILOTPROJEKT

STP menar att en första marknadsintroduktion kan bedrivas inom ramen för förslagen om förstärkta demonstrations- och pilotprojekt och då särskilt med hänsyn taget till nätanslutningen (se nedan).

En marknadsintroduktion är också av stor betydelse för planering och anpassning av nödvändig infrastruktur såsom hamnar m.m. Detta är en del av samhällsbygget som inte tillräckligt stor hänsyn tas till. Risker är överhängande att dessa förutsättningar på sikt försvinner.

TEKNIKUTVECKLING ÄR BETYDELSEFULLT

I betänkandet nämns havsbaserad vindkraft som ett betydelsefullt inslag till energimixen (sidan 284). Det konstateras i betänkandet att långsiktiga bedömningsbara intäkter är en förutsättning för tillväxten.

STP konstaterar dock att betänkandet inte diskuterar *hur* den havsbaserade vindkraften ska utvecklas, än mindre presenterar någon konkret plan som möjliggör att genomföra havsbaserade vindkraftprojekt. Vad som saknas i betänkandet är det incitament som långsiktiga bedömningsbara intäkter skapar. Gör man inget eller ger förutsättningar för, så sker ingen utveckling alls. De svenska tillståndsgivna projekten erbjuder en unik möjlighet att driva utvecklingen framåt.

ENERGIMYNDIGHETENS SLOPANDE AV ANSLUTNINGSAVGIFT

I betänkandet föreslås att anslutningsavgifterna för havsbaserad vindkraft ska slopas (se sidan 282). I betänkandet anges vidare att formerna för detta ska utredas närmare. Energimyndigheten har i betänkandet angett att det krävs lagändringar för att göra avsedda elanslutningsjusteringar.

STP konstaterar att dessa utredningar bör ske skyndsamt, i annat fall kan de tillståndsgivna projekten inte ta del av detta eftersom dessa projekts tillstånd löper ut. Att förlänga tillstånden för de tillståndsgivna projekten, när deras tillstånd löper ut, har beskrivits som något önskvärt men detta kräver en ändring av Miljöbalken, vilket ter sig mindre realistisk i sammanhanget. Alla justeringar och ändringar av existerande lagrum anser STP kommer att ta för lång tid för att vara ett realistiskt alternativ.

STP BETÄNKANDE/REAKTION PÅ ENERGIKOMMISSIONENS BETÄNKANDE

Svk kunde vara huvudman och därmed ansvara för finansiering i de fall där projekt ansluts direkt till Svk:s nät alternativt i kombination med de undantag som Energimarknadsinspektionen föreslår få råda över så projekt utan anslutning direkt till Svk:s nät också är aktuella. STP vill dock betona att det finns möjligheter att hantera bland de förslag som lyfts i betänkandet t.ex. pilot/demonstrationsprojekt, undanta vissa ledningssträckor under en begränsad period från normala skyldigheter t.ex. vad avser affärsmodell.